

L I F V N T

Rt. D. Llorens Lliteras Ptre.
Seminari

DEU PALMA IA

Any XII Núm 421
ARTÀ 10 de mars. 1928

PRUS
Artà: comarca any 4 Ptas.
A lora id 6 »
Extranger id 10 »

Croquis artanencs

La Torre de N'Anyana

Don Jaume de Banyuls de Bellissen Cavalier de l'Orde de Sant Juan de Jerusalem comenador de Terme i de Collure vingué a Artà, expatriat, a principis del segle denou, i s'establí a una casa del carrer de la Puresa que ara té el frontispici completament transformat i és la mateixa que fa cantó an el carrer de Palma, on s'hi obrí una cantina que hom li deia la de don Jaume. Aquest honorable senyor era generós de mena: donava brou de carn an els pobres malalts de la vila, repartia abundoses almoines, i, durant la pesta artanenca, va remeiar fins allà on pogué les necessitats del poble, en tal manera que la seua vinguda pot esser considerada com una benedicció del cel. La gent vella encara el recorda amb paraules afectuoses que demostren un agraiment cordial per l'insigne benefactor. Diu que un dia, al cavaller magnífic, li entrà un ram d'anyorança per la vida rústica, com si diguessim, li vengué tardanzment una insospitada vocació d'ermità. S'escaigué que, passant per N'Anyana, s'enamorà del torrent i de l'estany que l'atreia amb sa mirada verda, i hi feu aixecar una torre just al cantell de l'abisme. Quina manera de vida hi duia, reclòs dins la solitud de la marina, les temporades que hi era? No ho sabem. Però ens plau d'imaginar-lo com un altre Blanquer, na, corprés també per l'amor a la solitud qui renuncià al papat per viure dins l'obagor de les selves, oint la fresca cantarella de les fonts embar-

bolladores. Perque l'ociositat no rovellàs el seu esperit devia sortir a encalçar els tímids conills i les llebres orelludes, devia pujar-se'n a les atalaies a conversar amb els torrers i qualche pic, sobtat per la memòria de sa dolça Franca que tant durament l'havia foragitat, sos ulls serien rublerts de llàgrimes. Aquest noble senyor, segons conta la fama, era molt afectat d'aigua bona. No volia aquestes aigues gruixades i comunes que hom a vegades troba a fora vila, amb regust de terra, fades, que no apaguen la set, que inflen el ventrell, sinó que volia aigua de la prima i saborosa, de la que deixa satisfets; en una paraula, aigua bona. I ell no'n sabia de millor que la de la "Font Soberana". Desde la primera vegada que la va tastar per sempre més en fou enllepolit. Tenia per servent un home que, de motiu, li deien En Capeller, i aquest fou encarregat d'anar-li a cercar diariament d'aquella aigua tan preciosa i tan fina, que brolla del flanc esquinat d'una penya per un tran que hi obrí la ma de Deu. Desde N'Anyana a la susdita font la tirada és llarga i an En Capeller li pareixia una mica extravagant la curolla de son senyor, mes, li veia tan encarat que mai li volgué significar. Per dius el cervell li borinetjava una idea; tanmateix n'estava cansat d'aquella incessant trescalament; però no era qüestió de perdre el sou amb una caparrudesa si l'afer poria resoldrer's d'altre manera. Don Jaume cada dia li lloava l'aigua duita de tan enfora. Veureu que una vega-

da En Capeller (el seu pla ja havia madurat i s'era definit d'una manera precisa i concreta) partí cap a l'Aduaia, com de costum. En esser al poble, va calcular el temps que s'era menester per anar-hi i tornar i el va despendre parlant alegrement amb un conegut; després ompli a la cantina les gerres ventrades i s'entregà a la torre de N'Anyana. El senyor va beure, trobà que l'aigua havia canviat un poc i, per tot comentari, feu una carussa. En Capeller, que l'espiava dissimuladament, va respondre així au aquell dubte de don Jaume que just s'era exteriorisat amb una llen contracció de la faç. — Mi Senyor, no troba que aquesta aigua ha com a mudat? No sé si és que la font ha revingut i du terra, o si hi han brutejat els animals, o no sé què... El senyor no'n quedà massa satisfet d'aquelles explicacions tan cándides, però no digné res, i en un parell de dies s'hi avesà a beure'a de l'aigua novella. Tan segur estava de la fidelitat de son servent que no endevinà mai la jugada astuta d'En Capeller, el qual jamés tornà a la Font Soberana.

Ço que no pòrem dubtar és que don Jaume tenia un gust exquisit per triar-se un estatge i ho declara el lloc on va bastir-hi la torre que és un dels més esplèndids de la comarca levantina. Aquí comensa l'estany, petit riu navegable que d'estiu i tot no s'aixuga, aquí el torrent que reculleix les aigues de tota la conca artanenca, les que venen de So'n Fortè, del Torrent dels Revolts, de les montanyes del Recó, de Na Pineda i Na Verguny, se precipita en cascada i desfà pel rocam sa cabellera líquida que després corre entre jones, canyet i bova que li serveixen de pista

i d'aclaridor.

Les riberes són altes, vastides de pins que s'enmirallen en la blavor profunda i serena del gorg que sembla una esmeralda gegantina dins un estoix vellutat, elegantíssim. Hi ha també mata selva, mates llan-tiscleres, romaguers, cards i qualque mota de carritx. Un poc més envant, les voreres estan atapeïdes de fogasses (jones) que són l'horrída barballera del torrent, per on la falc no hi és entrada mai i on s'hi amaguen les fotges i gallinets d'aigua que, a grans estols, se rabetjen dins aqueixa inmensa bacina. Mes, tornem a la cascada. Per veure-la amb tota perfecció cal davallar abaix del torrent. La tierada avança resolta, i quant arriba vora els escalons enormes que fan les roques de son llit, s'hi vincla damunt, canta més fort i se tira de cap dins l'estany. En davallar per la pendís esclata en mil bambolles que se fonen tot seguit, esquitxa les pedres dels costats forrades de molça, reflecteix, com un mirall de cent caïres, la llum del sol, i és un himne seguit, inalterable, grandíols, que desde la terra se'n puja an el cel. Un braç d'aigua rellisca i desfà ses trenes entre l'herbell tot xop d'una penya, un altre frissa més d'arribar a la calma del gorg inmòvil i s'hi llança a plom pel camí més curt. Els graons per on salta la cascada estan buidats per davall; la terra que hi tenien la corrent la se'n portá. Penjen sobre el buit i l'aigua els hi penetra fins a les ariels.

L'aigua és queicom viu. Ella vivifica tot alló on hi arriba la sena benedició. La sena música brega el meu esperit i sembla que destila baume dins la coentor de les ferides que due en el meu cor, sempre inquiet. I no me'n sé anar del seu costat, del costat de la germana aigua, que aquí davalla tumultuosa, sonrient i ressonant.

I ella canta i salta i grua per damunt la roc i crua, tota blanca, tota nua, tota escuma avall al fons.

FELIX

Nuevo Cursillo de bordado mecánico organizado por la Casa Singer.

Nuevamente cabe a nuestra villa el honor de ver organizado por la benemérita Casa Singer un segundo Cursillo de bordado mecánico, que tanto bien puede reportar al desarrollo de nuestra industria casera femenina y tanto puede influir hasta en la cultura local.

Efectivamente la Casa Singer está realizando una obra altamente meritoria, llevando a los pueblos una instrucción que de otra manera no podrían obtener sino aquellas personas que pudieran trasladarse a efectuar sus prácticas en grandes poblaciones donde hubiera establecidas Escuelas de Artes y Oficios, o en centros en que alguna profesora diera lecciones, bien remuneradas, a las jóvenes que desearan obtener tales conocimientos.

Por esto digo que es muy meritoria la obra que viene efectuando la tan acreditada Casa, la cual, desinteresadamente y sin percibir nada por ello, lleva a las villas un elemento de cultura que nunca hubieran podido tener; organiza cursos gratuitos de bordado y costura, y pone a disposición de nuestras jóvenes una Profesora y hasta máquinas de su propiedad.

No hace todavía un año que organizó en ésta su primer cursillo, dirigido por la Profesora D^a. Carmen Bonet bajo la inspección de D. Thelismar Lluvias, y el martes de esta semana tuvo lugar la apertura del segundo curso que ha despertado mucho entusiasmo entre las jovencitas de nuestra población matriculándose en gran número, ávidas de continuar el aprendizaje que en el año anterior empezaron.

El acto de apertura tuvo lugar el día 6 del mes en curso al cual dió realce y solemnidad la asistencia de las muy dignas Autoridades locales y muchas de las personas invitadas, especialmente las relacionadas con la educación popular.

Ocuparon la presidencia el

Rdo. Cura Párroco D. Juan Rubí, D. Juan Ginard vocal de la Junta local de 1^a. enseñanza en representación del Sr. Alcalde, el Juez Municipal D. Pedro Amorós, el Capitán de Carabineros D. Felix Marco y el Sargento de la Guardia Civil D. Antonio Brunet.

Además ocuparon también el estrado presidencial, el Rdo. P. Toribio Roselló, Predicador, el maestro nacional D. Andrés Ferrer y las maestras D^a. Margarita Ginard y Sta. Josefa Sautué, con las Maestras Religiosas de la Caridad Sor Juana del Corazón de Jesús y Sor Maria de Sta. Rosa, amén del Inspector de la Casa Singer D. Thelismar Lluvias, la Profesora del Cursillo Srta. María del Pilar Perelló y el representante de la Casa Singer en Artá D. Miguel Garau.

El local en que se verifica dicho cursillo está en los bajos del Colegio de las Hnas. de la Caridad y en el acto de apertura estaba completamente lleno de máquinas y sendas alumnas las ocupaban dispuestas a trabajar. Al empezar el acto, el Inspector Sr. Lluvias dirigió un saludo a las autoridades en nombre de la Casa que representa y explicó el objeto y finalidad de estos cursillos. Tuvo palabras de agradecimiento para las Hnas. de la Caridad que generosamente ceden el local para el cursillo y cooperan a su feliz resultado, agradeciendo a la vez la asistencia de los maestros, maestras y demás, invitándoles a todos a la exposición de trabajos realizados que tendrá lugar del 20 al 21 del presente mes.

El Rdo. Cura Párroco D. Juan Rubí agradeció en nombre de todos al Representante de la Casa Singer sus afectuosas palabras de salutación y le rogó transmitiera a sus jefes el agradecimiento de este pueblo por el beneficio que se le hace con la organización de semejantes cursillos. Aprovechó la ocasión

para dirigir frases de aliento a las alumnas matriculadas, a fin de que se aprovechen lo más posible de las enseñanzas que con tanto desinterés se les dan y expresó su deseo de que los dignos comisionados de la Casa Organizadora se lleven buen recuerdo de todas ellas por su laboriosidad y aprovechamiento.

Ambos oradores fueron muy aplaudidos.

Terminado el acto se sacaron algunas fotografías del local y presidencia y se sirvió a todos los asistentes un delicado *lunch*.

X

—«O»—

IN MEMORIAM

El dia 8 del present mes de maig s'han complits els quatre anys del traspass del benemèrit artanenc i bon amic de LLEVANT D. Monserrat Sancho Lliteras (a. c. s.). Son amor a la nostra vila fou demostrat en repetides ocasions i especialment deixant establerta una institució per la cultura d'Artà que debut a circumstàncies especials independents de la voluntat de sos mermessors no ha pogut encara donar els seus fruits. Però la fundació existeix i té un pla en projecte que, si Deu ho vol, podrà desenrotllar lo anys venidors, pel foment de la instrucció de les futures generacions artanenques.

Al recordar al benemèrit compatrici en l'aniversari de sa mort, demanam als nostres lectors una pregària en sufragi de la seva ànima q. d. e. p. A.

DE CA NOSTRA

MALALTS

Diumenge passat dematí rebé el sagrament de l'Extremaunció sa mare d'En Miquel Claper de l'Escalonada vella. Segons diuen se troba millorada.

MORTS

Per haver nos dada malament la notícia, equivocadament diguerem en el n.º passat que havia estat sagramentada sa madona Virella de davant Ca Na Coloma Rotja, haguent de dir que era el seu espòs l'amo'n Tomeu Esteva (a) De Sa Cova el qual dia 2 morí. Al cel sia i rebí sa família el nostre condol.

—«O»—

Dia 7 devers les onze morí p'

amo'n Bernat Serra, dels establiments de Sa Torre el qual tenia son fill a operar-se a Palma i les notícies que se tenien de l'operació eren molt dolentes. Al cel sia.

—«O»—

Dia primer se rebé notícia aquí, d'haver mort a Barcelona el 29 de febrer tot operant-lo, el jovenet Miquel Sureda Sureda, de 16 anys, aprenent de la Escola Aeronàutica Naval, fill del nostre paísà, el Capità d'Infanteria D. Vicens Sureda (a) Peix. Era molt conegut en la nostra vila aont hi ha passat moltes temporades i per tant sa mort és estada sentida per molts. Rebí tota sa família, especialment el seu pare, l'expressió del nostre sentiment. R. I. P. A.

CENTRO INSTRUCTIVO

Diumenge passat se constituí una nova societat amb aquest nom, que segons diuen té per fi, la reunió del jovent per procurar-se recreo i instrucció. Fou elegit president En Juan Alzamora (a) Leu i Segretari Martí Gili (a) Colom. Desitjam a la novella entitat, llarga vida i que treballi intensament pels fins que's proposa.

DESGRACIA

La tenguè el nostre amic, D. Bartomeu Suñer Sureda, el qual treballant en sa finca de Na Vergunya caigué d'uns penyals d'uns dos metres d'altura. Quedà sense sentits i l'hagueren de dur amb un carro a la vila i regonegut pel metge D. Rafel Q. Blanes califiqué ses ferides de pronòstic reservat.

Aquests dies sembla trobar-se molt millorat.

PEL MUSEU D'ARTA

El Museu regional d'Artà, establert en la Caixa Rural comença a fer goig de veure i són moltes les persones que han anades ja a visitar-lo. Les dues seccions avui caminant són l'arqueològica i la de Història Natural Aquella conta actualment amb una vitrina plena de objectes de ceràmica i bronzes de gran valor, una bella col·lecció de monedes abundant hi les romanes i molts d'objectes interessants. Actualment D. Lluís

Amorós advocat, està fent escavacions dins Sa Cova, aont hi ha trobats collars i brasselets de bronzo importantíssims, tenguent l'amabilitat de cedir-los al Museu.

D. Llorens Garcias ha cedit la seua col·lecció de fauna balearica, una de les més completes que pot trobar-se a Mallorca, amb lo que's pot comprendre que al acabar-se d'instal·lar en les vitrines que al actual se fan, serà una secció molt interessant.

Segons notícies la Comisió Provincial de la Diputació ha acordat una subvenció de 500 ptas. pel nostre Museu.

REPATRIATS

Ahir arribaren repatriats d'Àfrica els nostros paisans Jaume Alzamora (a) Cama, Cristòfol Gili (a) Peu i Bernat Amorós (a) Creuveia

Sien ben arribats.

DEL TEMPS

Aquesta desena és estada també variable Ha fets dos o tres dies de sol i tots els demés humits, plujosos.

—«O»—

RELLIGIOSES

PARROQUIA

Demà, com a segon diumenge, hi ha la comunió general de les Filles de la Puríssima. A les 10 Ofici amb explicació, del Evangeli pel P. Rosselló, quaresmer i el decapvespre Rosari, i septenari de St. Josep amb sermó doctrinal pel mateix Pare.

—«O»—

De Son Servera

Diumenge 4 del corrent els assistents al teatre «Unión» tengueren per admirar la projecció de la pel·lícula en 5 parts, *Buen Tesugo*, interpretada per el famós cà *Rin-tin-tin*.

També completà el programa la canzonetista mallorquina Maria Morey que cantà amb acompanyament de piano i violi, Escuí els cuplets com cap vegada i fou molt aplaudida.

Moris.—Morí un d'aquests dies la esposa de l'amo'n Jaume (a) Ceba com també morí a Palma la esposa de mesire Antoni Bauzá (a) Lloarim i

Catalina Tous (a) Capblanca. A. C. S.

Corresponsal

REGISTRE

NAIXEMENTS

Dia 19 febrer—Benet Capó Lliteras fill de Arturo i Juanaina.

Dia 11—Margalida Ginard Alzamor filla de Jaume i Margalida.

Dia 9—Jaume Tous Flaquer fill de Miquel i Margalida.

Dia 11—Maria Mestre Esteva filla de Miquel i Margalida.

Dia 17—Andreu Tous Esteva fill de Pere Josep i de Isabel M^a. (Mori el 18 de id.)

Dia 24—Jaume Servera Ginard fill de Juan i Margalida.

Dia 25—Climent Suñer Garau fill de Antoni i de Maria.

Dia 27—Antonia Pastor Riera filla de Josep i de Juanaina.

Dia 28—Sebastià Maimó, Riera fill de Rafel i Catalina.

MATRIMONIS

Dia 11—Jaume Riera Lliteras amb Juanaina Garau Garau.

Dia 14—Bartomeu Quetglas Mascaró amb Antonia Carrió Ferrer.

Dia 17—Bartomeu Rosselló Cursach amb Magdalena Amorós Artigues

Dia 18—Juan Vives Riera amb Catalina Alzamora Sureda.

MORT

Dia 2 de mars—Bartomeu Esteva Ginard (a) De Sa Cova de 78 anys, de Bronco-pneumonia.

Mercat d'Inca

Bessó (quintà) 137'00 pesetes.

Blat (cortera) 27'00 Id.

Xeixa a 27'50 id.

Ordi mallorquí a 16 50 id

id. forasté a 15 50 id.

Civada mallorquina a 14'50 id.

• forastera a 14'00 id.

Faves veyes i cuitores a 37'00

Id. pel bestió 29'00.

Maiz a 00 00 100 kg.

Porcs grassos 0'00 arrova

AGENCIA DE ARTA A PALMA

I VICEVERSA D'E

ANTONI GILI (A) COMUNA

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA

DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO: Artá--Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA
GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I Ponedores, INCUBADOREs;
ANELLES. PLANS I CONSULTES
—(A) CONSELL-MALLORCA—

ALMACENES MATONS

D'E

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n. 39 a 140

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Ensaimades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA **Victoria**

ES FORN NOU

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans
panets galletes, bescuits, rollets, i tota
clasa de pasticeria.

TA BE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prinitut i economia

DESPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i hei
va cada dia.

Serveix amb prinitut i seguredat tota
classe d'encarreges

Direcció a Palma: Harina 8. An es cos-
tar des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º 5

Tienda **Vicens**

PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS

EN

Tejidos y toda clase

Merceria de

Perfumeria comestibles

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PFAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J V. CALLE DE A. BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l'Estació
Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8

Id Son Servera n.º 29 } ARTÁ.

NAUMAN

MAQUINAS PARA

COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI